

MALAX KOMMUNS

Strategi för hållbar utveckling
2021 – 2025

FN:s agenda 2030 består av 17 mål som kommer att styra arbetet för hållbar utveckling. Staten bär i första hand ansvaret för genomförandet av målen men det krävs även insatser av lokal förvaltning.

Nedan ses de 17 målen som FN:s agenda 2030 består av. De lokala mål och insatser Malax kommun planerat 2021-25 framgår av Malax kommuns strategi för hållbar utveckling.

**Det
ska hålla
i 100 år!**

Målsättning

- ✓ Växthusgasutsläppen minskar med 10 %* från 2021 till 2025.
- ✓ Malax bygger i trä som ett strategiskt val.
- ✓ Malax är klimatneutralt 2030.

* I enlighet med Finland miljöcentrals kartläggning av växthusgasutsläpp, som har beräknats enligt Hinku-beräkningsmetoden.

Vi lever som vi lär

Malax kommun är en skärgårdskommun med 5.500 invånare, varav 500 invånare bor i skärgårdsdelen Bergö, till vilken man kommer med färja. Kommunen har närmare 350 km strandlinje och en underbar skärgård. Världsnaturarvet Kvarkens skärgård finns delvis i Malax. Lantbruket har varit och är en viktig näring i kommunen, även om majoriteten av invånarna idag har en anställning inom någon annan bransch i eller utanför Malax eller driver företag. Många pendlar från Malax till Vasa i arbete.

Miljön är och har alltid varit viktig för Malaxborna. Genom denna strategi för hållbar utveckling vill vi som kommun ta ansvar för ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet som, då de samspelar och stödjer varandra, förväntas leda till hållbar utveckling.

Strategin som finns här gäller åren 2021 – 25. I denna strategi fokuserar vi mycket på vår egen verksamhet och vad kommunen kan göra. I förlängningen kommer vi att vidareutveckla strategin och i ännu större utsträckning näringsliv och invånare. Eftersom vi befinner oss vid havet påverkas vi av landhöjningen och i framtiden finns även behov av att närmare utreda eventuella riskområden och beredskapsfrågor i anslutning till klimatförändringar. Klimatförändringen leder bl.a. till fler hårda slagregn, vilket förutsätter nya lösningar i våra fastigheter och skapar ett ökat tryck på helhetsplanering kring avledning av ytvatten.

Vi upplever att vi i vår strategi, som omspannar åren 2021 – 25, behöver börja hos oss själva, i vår kärnverksamhet. Vi hoppas ändå att vi med denna strategi inspirerar andra att se till sig själva och sin verksamhet - vad kan jag eller mitt företag göra för att skapa en hållbar framtid. Med denna strategi vill vi inte bara skriva fina visioner – nej, vi eftersträvar konkreta åtgärder – vi vill leva som vi lär! Välkommen med på vår hållbarhetsresa!

Arbetsgruppen för hållbar utveckling 28.4.2021

Jenny Malmsten, kommundirektör

Agneta Martin, bildningsdirektör

Nicklas Ingves, byggnadsinspektör

Stina-Britt Gullqvist, chef för
småbarnspedagogiken

Markus Norrback, förvaltningsdirektör

Karolina Sunabacka, miljöinspektör

Jan Nyvall, fastighetschef

Margareta Bast-Gullberg,
rektor för Gymnasiet i Petalax

John Södergran, teknisk direktör

Jonas Aspholm, planläggningsingenjör

Jasmine Skrifvars, nätverkschef Malax vatten

**Malax
3 åtgärds-
områden**

**Hållbar samhällsstruktur – planering,
byggande och underhåll**

Hållbar produktion och konsumtion

**Hållbar utveckling är ett ledord i alla
nya samarbeten och projekt**

Definitioner

Hållbar utveckling / Begreppet "hållbar utveckling" (på engelska "sustainable development") introducerades av den amerikanske miljövetaren och författaren Lester R. Brown år 1981. Det fick sin internationella spridning år 1987 då FN:s världskommission för miljö och utveckling lanserade begreppet i rapporten "Vår gemensamma framtid". Norges dåvarande statsminister Gro Harlem Brundtland, som ledde kommissionen, gav begreppet den definition, som fortfarande är den vanligaste: "Hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov."

En hållbar utveckling bygger på tre dimensioner: det sociala, miljön och ekonomin. De globala målen innefattar alla tre dimensionerna (Källa: www.globalamalen.se).

Trygghet / Trygghet är en känsla som påverkar människan och hens upplevelse av exempelvis ett bostads- eller centrumområde eller annan miljö. Att en plats upplevs trygg eller otrygg betyder inte nödvändigtvis att den är säker eller osäker att vistas på. Vi skiljer trygghet från säkerhet, som beskriver de verkliga riskerna. Säkerheten bedöms utefter konkreta fakta och fysiska åtgärder. En plats kan kännas otrygg även om de verkliga riskerna på platsen är små.

Klimatneutralitet / Att vara klimatneutral innebär att nettosumman av en produkts eller verksamhets klimatpåverkan är lika med noll. Detta kan åstadkommas genom att minska utsläpp och klimatkompensera för resterande negativa klimatpåverkan.

Klimatsmart / Att vara klimatsmart handlar om att göra val i vardagen som bidrar till en bättre miljö. Det kan vara att handla ekologiskt, lokalproducerat och utsläppsnåll mat eller att välja miljövänliga elavtal och använda utsläppsnålla transportmedel. Alla dina klimatsmarta val i vardagen bidrar till att bromsa den globala uppvärmningen

Växthusgas / Växthusgaser är gaser som finns naturligt i luften och som orsakar växthuseffekten runt jorden. När växthusgasernas koncentration i atmosfären ökar leder det till ökad växthuseffekt, det vill säga global uppvärmning. De viktigaste växthusgaserna är koldioxid, metan och lustgas, men det finns fler (www.klimatordlista.se).

Träbyggnad / För oss i Malax är det en träbyggnad då både stommaterialet och fasaden i huvudsak utgörs av trä. Vi eftersträvar även att i interiören synliggöra träinslag.

Cirkulär ekonomi / Ekonomisk modell där man inte ständigt producerar mer saker, utan konsumtionen bygger på att använda tjänster: dela, hyra och återvinna istället för att äga. Materialen förstörs inte i slutändan, utan de blir hela tiden till nya produkter (www.sitra.fi/sv/ordbok/cirkular-ekonomi/)

God arkitektur / God arkitektur ska innehålla tre egenskaper, som alla är lika viktiga - fastigheten ska vara estetisk, funktionell och hållbar.

Smartfisk / Till smartfisk räknas för oss gädda, id, nors, mört och braxen.

Hållbar samhällsstruktur – planering, byggande och underhåll

I strategin tar vi fasta på följande i planering, byggande och underhåll:

Planering

- Ett särskilt fokus läggs utgående från ett hållbarhetsperspektiv på trafiklösningar, inkl. främjande av cykelvägar, kollektivtrafik och fungerande resekedjor och styrning av val av material och energilösningar.
- Delningsekonomi främjas.

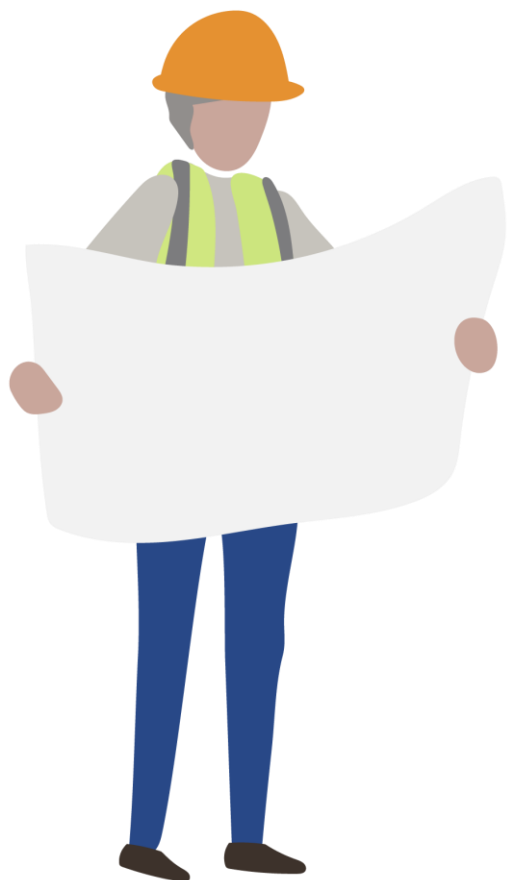
Byggande

- Materialhantering - fokus läggs på byggande i trä, cirkulär ekonomi och materialflöden.
- Användningen av kommunens fastigheter maximeras.
- Vid val av energilösningar förbereds för framtida lösningar.

Byggnadsstrategiska frågor behandlas närmare i bilaga 1, checklista vid byggnadsprocesser. Checklistan går igenom av byggnadskommittén/upphandlande enhet skilt för varje projekt före upphandling av huvudplanerare genomförs.

Underhåll

- Energilösningar - energiprestandan i kommunens fastigheter förbättras.
- Fastigheternas livslängd förlängs genom ett tillräckligt underhåll.
- Fastigheter renoveras efter behov.

Varför gör vi så här?

Sett till SYKE:s statistik över växthusgasutsläpp kommer för Malax' del största andelen utsläpp från uppvärmning, trafik och jordbruk. Genom att energioptimera våra egna fastigheter samt stödja privata fastighetsägare genom rådgivning vid val av uppvärmningssystem kan vi göra en skillnad. Genom planläggning kan vi främja hållbara trafiklösningar och delningsekonomi. Genom byggande i trä gynnar vi lokala producenter, lokal ekonomi och framför allt binder trä koldioxid effektivt och är ett hållbart och förnybart material, det är klimatsmart!

Åtgärdsprogram för hållbar samhällsstruktur – planering, byggande och underhåll

Mål	Åtgärd	Ansvarig	Resurser	Tidsplan	Indikator	Uppföljning
Energiprestandan i kommunala och privata fastigheter förbättras med 15 %.	<ul style="list-style-type: none"> Energi- och underhållskartläggning genomförs för alla kommunala fastigheter. Energioptimerande lösningar verkställs. Rådgivning till privata kring energilösningar. 	Tekniska nämnden/ fastighetschefen	Finansiering inom ramen för verksamheten och/eller med bidrag	Kartläggning 2021-22. Verkställ 2022 och framåt, årligen	Energi-förbrukningen i kWh/m2 (eller m3)	Årligen
Förnyelsebara energikällor används för uppvärmning vid nybyggnation (både offentligt och privat byggande)	<ul style="list-style-type: none"> Val av energikälla styrs med rekommendation/krav i planläggningen och i byggnadsordningen. Framtida behov av nedkylning av fastigheter beaktas, när energilösningar planeras. 	Tekniska nämnden, byggnads- och miljönämnden	Finansiering inom ramen för verksamheten	2022-	Andelen förnyelsebar energi vid nybyggnation	Minst en gång per mandatperiod
Ökad trivsel, trygghet och hållbarhet, såväl ekonomiskt, socialt som miljömässigt genom mer strukturerad skötsel av kommunala områden och genom främjande av naturens mångfald	<ul style="list-style-type: none"> Underhållsplan för allmänna områden, kommunens skogsområden och hamnar utarbetas. Trivsel, trygghet och ekonomisk hållbarhet beaktas i övergripande planläggning Främja naturens mångfald bl.a. genom att beakta s.k. gröna korridorer i delgeneralplanering. 	Tekniska nämnden/avdelningen teknik, infrastruktur och miljö Vägmästare, planläggningsingenjör	Finansiering inom ramen för verksamheten	Inom två år	Underhållsplanen gjord och följs. Antalet felanmälningar minskar.	Minst en gång per mandatperiod
Energisnålare vägbelysning	<ul style="list-style-type: none"> Saneringsplan för vägbelysning uppdateras och verkställs. 	Tekniska nämnden	Investering omkring 50 000 euro/år	2022-	Minskad elförbrukning för vägbelysning	Årligen

Åtgärdsprogram för hållbar samhällsstruktur – planering, byggande och underhåll

Mål	Åtgärd	Ansvarig	Resurser	Tidsplan	Indikator	Uppföljning
Ökad helhetssyn inom och mellan områden i planläggning för att främja hållbarhet	<ul style="list-style-type: none"> Nåbarhet och underhållsfrågor beaktas i planläggningen, för smidigare trafiklösningar som helhet och effektivare områdesanvändning och underhåll. 	Tekniska nämnden, Malax Vatten, planläggningsingenjören	Finansiering inom ramen för verksamheten	Kontinuerligt		I samband med att strategin följs upp, minst en gång per mandatperiod
Minska negativ påverkan på Östersjön	<ul style="list-style-type: none"> Mer smartfisk används i kommunens kök. Förnyelsebara energikällors andel ökas. Plastanvändningen minskas. Landbaserade mattvättställen skapas. Samarbete med lantbruksorganisationer kring information om hållbart jordbruk. Vi informerar vid våra hamnar om hållbar båtanvändning, t.ex. i form av skyltar med kort info 	Kosthållsföreståndare, avdelningen för teknik, infrastruktur och miljö	Finansiering inom ramen för verksamheten	2021-2021- 2024-2024-2023-	Åtgärderna följs upp	Årligen
Fokus på användande av inhemska råvaror och resurser vid byggen	<ul style="list-style-type: none"> Styrning mot trähusbyggande; offentliga byggnader uppförs i trä eller massivträ och detta rekommenderas genom planläggning (och i byggnadsordningen) även för privat byggande. 	Tekniska nämnden, byggnads- och miljönämnden	Finansiering inom ramen för verksamheten	Kontinuerligt	Andelen trähus vid nybyggen %	Årligen

Hållbar produktion och konsumtion

I strategin tar vi fasta på följande i produktion och konsumtion:

Hållbar matproduktion

- Kommunen producerar matportioner utgående från ett hållbarhetstänk.
- Fokus läggs på lokala/inhemska produkter som är i säsong.

Hållbar upphandling – hållbar konsumtion

- Upphandlings- och inköpsrutiner ses över, så att livscykel och återanvändning beaktas.

Digitalisering

- Digitala mötestekniker, digitala processer främjas.

Energiproduktion

- Kommunen främjar en hållbar energiproduktion och planläggning för hållbara energilösningar.

Varför gör vi så här?

I Malax kommuns verksamhet produceras ca 350 000 portioner mat per år (inkluderat social- och hälsovårdens ca 130 000 matportioner). Kan vi i vår egen produktion öka användningen av lokala och inhemska produkter, t.ex. genom att äta mer smartfisk, bidrar vi till en mer hållbar framtid. I all vår verksamhet är upphandling centralt. Därför är det viktigt att redan innan upphandlingen inleds planera vad vi vill köpa och åstadkomma. Vi kan inte som krav ställa att varan ska vara lokalproducerad, men vi kan ställa andra krav som bidrar till att vi får just lokala och inhemska produkter. För att minska utsläpp från trafiken och effektivisera verksamheten ekonomiskt och resursmässigt är digitala processer och mötestekniker viktiga. I vår produktion och konsumtion är även energi en förutsättning – vi kan både upphandla och främja produktion av hållbara energilösningar genom de beslut vi tar. I smått och stort kan vi göra skillnad.

Åtgärdsprogram för hållbar produktion och konsumtion

Mål	Åtgärd	Ansvarig	Resurser	Tidsplan	Indikator	Uppföljning
Minska utsläpp från matproduktion	<ul style="list-style-type: none"> Kommunen deltar i Martha-förbundets projekt om smartfisk. Smartfisk tillreds i kommunens centralkök om möjligt 1 ggr/månad Lokalproducerade/inhemska och säsongsbetonade livsmedel eftersträvas i kosthållningen. 	Kosthållsföreståndare i våra kök	Inom ramen för ordinarie driftsbudget	2021-22	Antal tillredda måltider med smartfisk/månad	2022
Utsläppen från trafiken vid arbetspendling minskas	<ul style="list-style-type: none"> Varje anställd inom kanslifunktioner har en bärbar dator och kan distansarbete. Cykling och kollektivtrafik uppmuntras med utmaningar och priser. Cykelförmån utreds. Delningsekonomi främjas – utlåning av cyklar etc. 	IT-enheten, personalenheten, fritids- och kulturnämnden	Ökade anslag för IT (ca 10 000 euro mer/år de kommande 3 åren)	2022-2024	Utsläpp från trafik utgående från SYKE:s statistik minskar	2025
Hållbar utveckling uppmärksammas vid upphandlingar	<ul style="list-style-type: none"> Checklistan för planering och upphandling av byggnadsentreprenader i bilaga 1 följs. 	Tekniska nämnden/kommunstyrelsen Bildningsnämnden Tekniska nämnden	Inom ramen för normal drifts- och investeringsbudget	Kontinuerligt	Uppföljning på gjorda upphandlingar	Minst en gång per mandatperiod

Åtgärdsprogram för hållbar produktion och konsumtion

Mål	Åtgärd	Ansvarig	Resurser	Tidsplan	Indikator	Uppföljning
Ökad återvinning av utrustning	<ul style="list-style-type: none"> Kommunens IT-utrustning skickas för rekonstruktion eller återvinning. Begagnad utrustning köps där det är motiverat. 	IT-enheten	Finansiering inom ramen för verksamheten	Kontinuerligt	% av datorer som förts till återvinning	Årligen
Kommunen använder förnyelsebar energi i sina fastigheter, byggnaderna är energieffektiva och förnyelsebar energi produceras i kommunen (se närmare åtgärdsprogram för hållbar samhällsstruktur)	<ul style="list-style-type: none"> Fjärrvärme baserat på bioenergi används där det är möjligt. Fastigheters energianvändning utreds och förnyelsebar energi eftersträvas även i fastigheterna (t.ex. genom solceller/solfångare). Kommunen förser en del av kommunens fastigheter med elladdningsstationer. Planläggning för förnyelsebar energi främjas där det är möjligt och rimligt. 	Tekniska nämnden/kommunstyrelsen/kommunfullmäktige	Inom ramen för normal drifts- och investeringsbudget samt genom bidrag	Kontinuerligt	Uppföljning på använd och producerad energi	Årligen
Städningen är giftfri	<ul style="list-style-type: none"> Vi eftersträvar giftfria städprodukter i vår verksamhet. Ekocertifierade produkter (tredjepartsmärkning) används så långt som möjligt. 	Städ- och köksansvariga	Inom ramen för verksamheten	2022-	Uppföljning på inköp	Årligen
Minskad plastanvändning	<ul style="list-style-type: none"> Bibliotekets plastanvändning minskas genom ändrade plastningsrutiner. 	Bibliotekens personal	Inom ramen för verksamheten	Kontinuerligt	% plastanvändning	Årsvis uppföljning

Hållbar utveckling är ett ledord i alla nya samarbeten och projekt

I strategin tar vi fasta på följande vid nya samarbeten och projekt:

- information och rådgivning
- attitydfostran inom utbildning och skola, från småbarns-pedagogik till andra stadiet
- matvanor, avfallshantering, återanvändning, cirkulär och delad resursanvändning
- samåkningsprojekt
- samprojekt mellan skola och Stormossen, näringsliv och kommun etc.

Varför gör vi så här?

Inom ramen för kommunens verksamhet bedrivs många olika projekt och samarbeten. Det är viktigt att vi, även när vi samverkar med andra aktörer, invånare och samarbetspartners, främjar en hållbar utveckling. Vi vill därför lyfta fram vikten av information och rådgivning, inspirera varandra till hållbara val och främja en ökad medvetenhet kring hållbarhet och självhushållning, från småbarnsåldern och längs hela lärstigen.

Hållbar utveckling är ett ledord i alla nya samarbeten och projekt

Mål	Åtgärd	Ansvarig	Resurser	Tidsplan	Indikator	Uppföljning
<p>Mål inom småbarnspedagogik, grundläggande utbildning och gymnasiet:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Minska på matsvinnet. 2. Satsa på lokalproducerade och säsongsbetonade livsmedel. 3. Sortera avfall och sopor och sträva till recirkulering. 4. Rensa ut farliga ämnen och kemikalier. 5. Skapa en hållbar och giftfri lärmiljö. 6. Stöda attitydfostran och medvetenhet om cirkulär ekonomi och självhushållning. 7. Alla utbildningsenheter är miljödiplomerade, t.ex. med Grön flagg. 	<ul style="list-style-type: none"> • Punktinsatser görs, t.ex. genom kampanjeckor, servering av restmat, workshops och temadagar. 	Rektorer, skol- och daghemsföreståndare, familjedagvårdsledare och all personal på enheterna inklusive kökspersonalen.	Inom ordinarie verksamheten	Kontinuerligt	Miljödiplomerade med Giftfritt dagis/Grön flagg eller motsvarande certifikat	Utvärdering och uppföljning minst en gång per mandatperiod

Hållbar utveckling är ett ledord i alla nya samarbeten och projekt

Mål	Åtgärd	Ansvarig	Resurser	Tidsplan	Indikator	Uppföljning
Öka invånarnas medvetenhet kring hållbar utveckling	<ul style="list-style-type: none"> Medborgarinstitutets kurser förstärks i anslutning till hållbar utveckling, så att minst 5 kurser/läsår ordnas. Miljöfostran sker i samband med projekt inom fritid- och kultursektorn. 	Fritids- och kulturnämnden	Inom ordinarie verksamhet	Kontinuerligt	Antal kurser i anslutning till Hållbar utveckling	Utvärdering och årsvis uppföljning
Inspirera invånare till en hållbar livsstil	<ul style="list-style-type: none"> Evenemang och utmaningar riktade till invånare på temat hållbar utveckling, t.ex. ploggning, premieringar för bästa renovering av traditionell Österbotten gård/frontmannahus, siistibiitsi etc., ordnas. 	Fritids- och kulturnämnden, byggnads- och miljönämnden			Antal evenemang	Årligen
Involvera invånarna i vår strategi för hållbar utveckling	<ul style="list-style-type: none"> Invånarna ges möjlighet att ge kommentarer/feedback på strategin. 	Kommundirektören, fritids- och kulturnämnden, kommunstyrelsen	Inom ramen för projektet byggande i trä, i normal verksamhet	2021-	Antal evenemang och deltagare/följare	2022
Öka den offentliga konsten i lättillgängliga miljöer	<ul style="list-style-type: none"> I varje by finns konst lättillgängligt i den offentliga miljön, t.ex. muralmålningar, ordkonst etc. 	Fritids- och kulturnämnden	Inom ordinarie verksamhet	2021-25	Antal lättillgängliga offentliga konstverk/kommundel (Övermalax, Yttermalax, Petalax och Bergö) är minst 2	2025
Hållbar utveckling är ett ledord i alla nya projekt	<ul style="list-style-type: none"> Hållbarhet genomsyrar alla projekt och samarbeten. Kommunen deltar i och initierar projekt med fokus på samåkning, motion och rörelse. Malax strävar till att bli medlem i Hinku https://www.hiilineutraalisuomi.fi/sv-FI . 	Alla nämnder	Inom ordinarie verksamhet	Fort-löpande arbete	Hållbarhet har bedömts och beaktats i projekt, antal projekt	Utvärdering och årsvis uppföljning

Det ska hålla i 100 år!

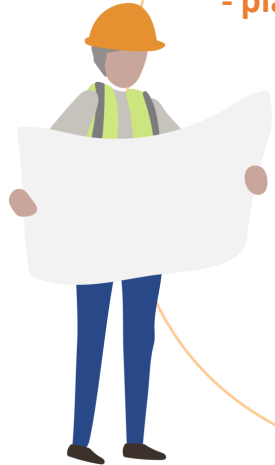
Du har nu tagit del av Malax kommuns strategi för hållbar utveckling.

Strategin fokuserar på kommunens verksamhet, men för att nå de övergripande målsättningarna förutsätts även samarbete med andra och att invånare, näringslivet och tredje sektorn gör hållbara val.

Vi hoppas att denna strategi har gett dig inspiration och information om vad vi kan göra. Här finns ett plock ur strategins åtgärder som vi kan förverkliga tillsammans genom de val var och en av oss gör.

Hållbar samhällsstruktur - planering, byggande och underhåll

- Energieffektiva hus
- Förnyelsebar energi
 - Byggande i trä
- Friska hav och vattendrag, Östersjösmart båtanvändning

Hållbar produktion och konsumtion

- Lokalproducerade och säsongsbetonade livsmedel
- Cykling, kollektivtrafik och samåkning.
- Delningsekonomi – utlåning av cyklar etc.
 - Minska matsvinn
 - Giftfri städning
- Minska plastanvändning

Hållbar utveckling är ett ledord i alla nya samarbeten och projekt

- Samarbete med andra kommuner och landskapsförbund kring hållbar utveckling, t.ex. genom att bli medlem i Hinku-nätverket
- Samarbete med utbildningsenheter kring hållbar utveckling, energieffektivitet och byggande i trä
- Kommunen deltar i och initierar projekt med fokus på samåkning, motion och rörelse
- Samarbete med lantbruksorganisationer kring information om hållbart jordbruk
 - Kursutbudet på MI i hållbar utveckling stärks

Bakgrundsmaterial

- [Agenda 2030](#)
- [Regeringens klimatpolitik: Vägen till ett klimatneutralt Finland 2035](#)
- [Nationella energi- och klimatstrategin](#)
- www.syke.fi
- [Terveet tilat 2028](#)
- [Statsrådets gemensamma program för träbyggande](#)
- Puuinfo.fi
- [Läroplaner](#)
- <https://www.hiilineutraalisuomi.fi/sv-FI>
- Strategi för barnvänlig kommun (under arbete)
- Malax kommuns kulturprogram 2021-2030
- Malax och Korsnäs kommuns kulturläroplan 2021

Illustrationer: rawpixel.com

Strategin har tagits fram med stöd från Miljöministeriet.

Godkänd av kommunfullmäktige 15.11.2021 § 110

Hållbar samhällsstruktur – planering, byggande och underhåll

- Väljer material utifrån ett långsiktigt perspektiv med kunskap om hur det åldras och underhålls
- Offentliga byggnaders geografiska placering skall planeras från ett långsiktigt perspektiv
- Byggnaden placeras så att den skapar ytor som är enkla att underhålla året runt, även i förhållande till närliggande byggnader och områden
- Säkra och trygga utrymningsmöjligheter (gäller även andra situationer än brand)
- Gemensamma ytor, entréer, är tillgängliga för alla oavsett fysisk förmåga
- Material och konstruktioner som går återanvända och/eller återvinna
- Cykelparkering med naturlig anslutning till cykelvägnätet, planerar för låsbar cykelparkering under tak utomhus (gör det enkelt att välja cykel som transportmedel)
- Avfall och sopsortering planeras utgående från att minimera tömningsintervall, skall om möjligt ses som en större helhet för aktuella området som planeras. Dock ordnas sopsorteringen på ett enkelt och logiskt sätt för både den som lämnar och hämtar
- Väljer stommaterial med låg klimatpåverkan
- Använder trä för stomsystemet
- Väljer material med hög kvalitet och lång livslängd
- Utför livscykelanalys
- Det som byggs ska kunna demonteras på ett hållbart sätt
- Byggnaden producerar egen el (t ex solceller och vindkraftverk)
- Utnyttjar förnyelsebar energikälla för uppvärmning (t ex biobränsle, solenergi och vindkraft)
- Undvika onödiga energiförbrukare (uppvärmda trappor och rördragningar, minimera kylningsbehov etc.)

Hållbar produktion och konsumtion

- Brukaren kan styra belysningen på ett enkelt sätt
- Brukaren kan reglera inomhusklimatet (temperatur/ventilation) på ett enkelt sätt
- Väljer material och komponenter som går att underhålla (inte bara bytas ut)
- Tar hänsyn till hur materialen åldras och/eller patineras
- Ser till att underhåll sker i tid (upprättar och följer en underhållsplan)
- Underhållsplan med hänsyn till städning och ytor (upprättar och följer en underhållsplan)
- Upprättar åtgärds- och skötselplan för grönytor, även vintertid för snöarbeten
- Anordnar utbildning i resurshushållning för byggnadens användare och underhållspersonal
- Byggnaden har inte kylbehov

- Rutiner för uppföljning av energianvändningen, byggnadens användare skall involveras i diskussionen
- Hushållsprodukter och hemelektronik har bästa energiklass (t ex vitvaror)
- Underhållsplan för installationer och material för ökad livslängd och funktion (ex. periodiskt underhåll av köksmaskiner)
- Låter belysningen vara närvaro- och/eller tidsstyrd på ett enkelt sätt
- Motorvärmare med intelligent styrning på ett enkelt sätt
- Laddningsstationer för elbil finns lättillgängligt vid fastigheten att användas av personal och besökare/studerande
- Byggnaden har solpaneler för att värma vatten eller producera el

Hållbar utveckling är ett ledord i alla nya samarbeten och projekt

- En projektplan uppgörs för byggnadsprojektet innan huvudplanerare upphandlas. I projektplanen har fukt-, hållbarhets-, och energikonsult deltagit, samt arkitekt och konstruktör. I planen ingår vision för byggnaden, bakgrund, beskrivning av verksamheten och användarprofil, ägarens hållbarhetsperspektiv och andra krav samt rumsprogram och skisser över byggnaden och principskisser över konstruktionen, budget och tidsram.
- Analysera projekt internt ur ett hållbarhetsperspektiv före upphandling inleds
- Anpassar upphandlingsform till projektet. Kompetens och kvalitet går före pris
- Tar fram en underhållsplan för hela byggnaden samt utvärderar och uppdaterar planen med jämna intervall, byggnadens användare hörs i samband med utvärderingen
- Anlitar energikonsult redan i planeringsstadiet, energiplanering för en minimal förbrukning i ett tidigt skede
- Anlitar fuktkonsult eller på annat sätt verifierar fuktsäkerhet i ett tidigt skede
- Byggandet sker i en väderskyddad miljö
- Ser till att det finns en hållbarhetsansvarig, i ett tidigt skede
- Tar fram rutiner för att ta vara på erfarenheter från projektet och omvandlar dessa till kunskap, pratar aktivt med andra kommuner och städer
- Beprövade hållbara och enkla lösningar prioriteras där det är möjligt
- Tar fram rutiner för rapportering till platschef eller arbetsledare vid fel, skador och problem på konstruktion och material
- Ser till att det råder en dokumenterad god arbetsmiljö på arbetsplatsen
- Tidig dialog med användarna
- Upprättar en plattform där alla aktörer får samma information (Projektdatabas)
- Mäter projektets CO₂-belastning
- Kontinuerlig skolning för byggnadens personal